

Normalisera småföretagens elpriser!

- Nätavgifter och skatter utgör en betydligt större del av elkostnaderna för mindre företag jämfört med större företag.
- Om nivån av nätavgifter och skatter normaliserades skulle elkostnaderna för små och medelstora företag bli betydligt lägre.
- Konkreta reformer krävs, med fokus på att minimera beskattningen på el, stärka näringslivets förutsättningar att bygga elproduktion samt en återgång till ett elprisområde.

Nima Sanandaji

Småföretagarnas

Riksförbund

Normalisera småföretagens elpriser!

Nima Sanandaji

Publiceringsdatum: januari 2026

Pottenborgsvägen 4B, 263 57 Höganäs
Info@smaforetagarna.se

För frågor kontakta **Sten Lindgren**, styrelseledamot och förbundssekreterare för

Småföretagarnas Riksförbund:
sten.lindgren@smaforetagarna.se

Följ våra rapporter och pressmeddelanden här:

<https://smaforetagarna.se/naringspolitik/rapporter/>

Förord: Det är dags att normalisera småföretagens elpriser

Småföretagarnas Riksförbund har under de senaste fem åren mycket aktivt argumenterat för att omfattande åtgärder krävs för att dagens dysfunktionella svenska elmarknad ska återgå till ett normaltillstånd. Vi är nog den näringslivsorganisation som tydligast pekat på olika brister, vilket kanske inte är så konstigt eftersom småföretagen tillhör dem som missgynnats mest inom näringslivet.

Några allmänna bakomliggande faktorer är väl kända, som den nedlagda kärnkraften eller hur energimarknaden påverkats av Rysslands anfallskrig. Men det finns också andra aspekter, såsom:

- Hur flera regeringar fortsatt höja skatter och avgifter för elen, särskilt för konsumenter och småföretag.
- Båda sidorna av politiken har tyvärr medverkat till nuvarande problem, de borgerliga genom en ogenomtänkt privatisering och vänstersidan genom nedläggningen av kärnkraft samt överdriven tilltro till väderberoende el.
- Hur de stora energiföretagen tillåtits fullt ut agera som monopolföretag utan motstånd från de myndigheter som har till uppgift att utöva marknadstillsyn.
- Inte heller berörda myndigheters överordnade, regeringen, har reagerat på detta.
- Ett exempel på agerande mot landets intressen är att Svenska Kraftnät sett och ser som sin uppgift att främja en EU-marknad samtidigt som deras motsvarigheter i andra länder främst värnar om det egna landets intressen.
- Hur Svensk Kraftnät genom så kallade flaskhalsavgifter tillskansat sig hundratals miljarder från konsumenter och småföretag.
- Hur politiken ger ytterst tveksamma favörer till vissa storföretag, såsom serverhallar eller till den gröna omställningens paradnummer, i den mån de inte gått i konkurs.
- Att småföretagen betalar en elskatt på dryga 44 öre per kWh (som föreslås sänkas med dryga 10 öre), samtidigt som storföretagen betalar 0,6 öre per kWh.

- Vi har vidare länge hävdat att den svenska prissättningsmodellen på el är orimlig och leder till obalanser inom landet samtidigt som icke-svenska intressen gynnas

Slutligen: Ett stort tack till rapportförfattaren Nima Sanandaji som tagit fram värdefull information om elmarknaden ur ett småföretagsperspektiv. Det handlar om negativ särbehandling av småföretag och om allvarliga brister i form av motstridiga marknadsmekanismer.

Sten Lindgren,
Styrelseledamot och Förbundssekreterare Småföretagarnas Riksförbund

Sammanfattning

- Denna rapport presenterar en unik europeisk jämförelse av elkostnaderna för verksamheter av olika storlekar. Med anledning av att skatter och avgifter höjts mycket kraftigt i Sverige innebär det att lika mycket uppmärksamhet måste ägnas åt skatter och avgifter som åt själva elpriset. I jämförelse med situationen i övriga Europa är det uppenbart att elkostnadsstrukturen i Sverige är avvikande, särskilt sett ur ett småföretagsperspektiv.
- **Den skillnad som finns mellan vad företagen i det genomsnittliga europeiska landet betalar jämfört med i Sverige, är dubbelt så stor för större företag som för företagen med lägst elkonsumention.** Förklaringen ligger i att Sverige har en skev marknad där andelen skatter och nätavgifter utgör en tredjedel (33 procent) av storföretagens elkostnader, men nära två tredjedelar (61 procent) av elkostnaderna för företagen med minst energianvändning.
- **Småföretagarnas Riksförbund menar att skillnaderna i andelen av elpriserna som är skatter och avgifter är orimliga.** En mera rimlig situation vore att skatter och avgifter sänktes, så att dessa totalt inklusive nätavgifter skulle utgöra en tredjedel av alla företags elkostnader, samma villkor som nu endast gäller för storföretagens elkostnader. I så fall skulle elkostnaderna **minska med hela 42 procent för småföretagen** med minst energikonsumtion, med 34 procent för de mindre företagen och med 23 procent för de medelstora företagen.
- **Det är uppenbart att mindre företag är missgynnade på dagens elmarknad varför genomgripande förändringar behövs.** Det första steget i reformarbetet för normaliserade elpriser är att införa en svensk variant av den finska Mankala-modellen för att främja företagens roll i elproduktionen. En smart del av den finska modellen är att företagen kan dra av marknadsvärdet på den el som de producerar för att konsumera i den egna verksamheten, en skatteteknisk fördel som gör att företagens roll i långsiktig energiproduktion uppmuntras. I Finland har näringslivet genom Mankala-modellen till och med finansierat ny kärnkraft, vilket visar på styrkan i att engagera näringslivet i energiproduktion.
- Underhåll och nyinvesteringar krävs för att åtgärda kapacitetsskulden för elnäten, så Sverige blir bättre sammankopplat. Liksom före 2011 kan Sverige då detta gjorts återgå till att ha samma elpriser i hela landet. Långsiktigt behöver produktionen av väderoberoende kraft i södra Sverige byggas ut, kapacitetsöverföringen kan vara ett komplement men inte ett substitut till att åter stärka elförsörjningen i södra delarna av landet.
- **Elskatterna behöver sänkas till minimalt möjlig nivå, en del storföretag har redan denna fördel som hela näringslivet borde ta del av.** Det är viktigt att politiken också avstår från att införa effektagiften, då detta leder till att marknadssignalerna i elsystemet störs. Lika viktigt är att politiken slutar subventionera enskilda storföretag med förmånliga elavtal som andra inte kan ta del av, eller ger skattelättnader på el till ett fåtal.
- Serverhallar för utländska företag är exempel på verksamheter som fått förmånliga elpriser, samtidigt som deras verksamhet har mycket begränsad spridningseffekt i lokala ekonomiska värdekedjor samt närmast obefintlig påverkan på arbetsmarknaden.

Den generella elskattefriheten för serverhallar upphörde 2023 men har delvis ersatts av regionalt stöd. Det hade blivit betydligt fler inhemska jobb och värdeskapande om samma el hade förbrukats av inhemska tillverkande industrier. Konkurrensneutral näringslivspolicy förutsätter att staten inte snedvrider marknaden, och är en förutsättning för att små och medelstora företag ska kunna bidra till fulllo i ekonomin utan att trängas undan av extra förmånliga regler som politiken de facto skapar för storföretagen eller för vissa aktörer inom ”den gröna omställningen”.

Innehållsförteckning

Förord: Det är dags att normalisera småföretagens elpriser 3

Sammanfattning 5

Innehållsförteckning 7

Inledning: Konkurrenskraftiga elpriser behövs också för
småföretagen 8

Stora och större företag i Sverige har relativt förmånliga elpriser 11

Elpriserna för mindre verksamheter är inte konkurrenskraftiga 14

Nätavgifter och skatter utgör större delen av småföretagens
elkostnader.....17

Så stor effekt skulle normalisering av småföretagens elpriser ge 24

Svensk variant av finska Mankala-modellen kan främja företagens
roll i elproduktion 26

Bygg ut kapacitetsskulden för elnäten så att elproduktionen i söder
stärks 28

Återgå till ett effektivt elprisområde som före 2011 30

Reformera elbeskattningen 32

Avstå från att införa effektavgiften och att subventionera enskilda 34

Diskussion 36

Referenser 39

Inledning: Konkurrenskraftiga elpriser behövs också för småföretagen

Under lång tid har Sverige dragit nytta av god och stabil tillgång till el till konkurrenskraftiga priser. Särskilt fram till att ett flertal kärnkraftverk lades ned hade Sverige ett närmast optimalt utformat elsystem. Vattenkraften och kärnkraften skapade en omfattande mängd planerbar el. Dessutom skedde produktionen såväl i norra Sverige, med omfattande mängd vattenkraft, som i södra delarna av landet med kärnkraften. Sedan dess har systemet urholkats, då kärnkraften i söder delvis har lagts ned, medan utbyggnaden av ny produktion främst har varit väderberoende vindkraft och solkraft.

Som denna rapport visar har Sverige fortfarande relativt förmånliga elpriser för näringslivet vid jämförelse av de europeiska länderna. Många andra europeiska länder har haft egna utmaningar med elproduktionen, till exempel Tyskland som gått ännu längre än Sverige med nedläggning av kärnkraften. För stora företag har Sverige fortfarande bland de mest förmånliga elpriserna i Europa, *men samma fördel finns inte för små och medelstora verksamheter*. Denna rapport fokuserar på kostnadsskillnaden för el mellan stora och små företag. Att det finns en skillnad är förståeligt givet att stora företag har ett annat förhandlingsläge och i större utsträckning producerar egen el, men att skillnaden är större i Sverige än i övriga Europa är inte i förlängningen rimligt.

Småföretagens elpriser behöver därför normaliseras i Sverige. Det framträdande mönstret är att en betydligt större del av de mindre företagens elkostnader utgörs av skatter och avgifter, däribland nätavgifter. Elmarknaden präglas av omfattande politisk styrning, där storföretagen kan dra nytta av olika former av skatteundantag och förmånliga avtal med statliga elbolag. På grund av detta har en situation skapats i Sverige där små och medelstora företag vid sidan av högre elpriser betalar betydligt större procent i skatter och avgifter, jämfört med de större företagen.

En viktig insikt från denna rapport är att två tredjedelar (67 procent) av storföretagens elkostnader är för själva elförsörjningen, medan resterande tredjedel är skatter och nätavgifter. För småföretag är det bara drygt en tredjedel (34 procent) av elkostnaden som är för elen, medan den större delen utgörs av skatter och nätavgifter. Det är inte en rimlig konkurrenssituation på en marknad att skatter och avgifter ska utgöra mera av kostnaden för en grupp aktörer jämfört med en annan.

I teorin ska nivån av beskattning och reglering av företagen utgå från samma koncept, d.v.s. att mindre aktörer relativt sett inte ska belastas mera än de större. I praktiken är ofta bördan av reglering, ibland även skatter, högre för de mindre företagen på grund av att det relativt sett är svårare att hantera komplexa regelverk, eller navigera bland komplexa skatteregler. På elmarknaden utgörs dock storföretagens elnota till en tredjedel av skatter och avgifter, medan småföretagens elnota till nära två tredjedelar består av skatter och avgifter. Detta är en samhällsekonomisk snedvridning som behöver uppmärksammas.

Denna rapport lyfter fram förutsättningarna för Sverige att kunna normalisera småföretagens elpriser genom olika reformer som sammanlagt stimulerar produktion av el, att underhållsskulden i elnätet åtgärdas och elmarknaden reformeras så att Sverige åter får samma effektiva elpriser runtom i landet, samt att elskatterna minimeras för alla.

En viktig ingång till diskussion om elförsörjning är att el är en färskvara. El måste konsumeras samtidigt som den produceras, därför är det viktigt att den stora majoriteten av produktionen är planerbar. Kärnkraftverk är planerbara då nivån av produktion kan justeras utifrån konsumtionen. Vattenkraften är väderberoende då regn fyller på vattenreserver, samtidigt som den är planerbar på grund av att dammar möjliggör styrning av vattenflödet. Vindkraft och solkraft är väderberoende och planerbara enbart om de kombineras med dyra batterier för lagring av energin.

Väderberoende produktion kombinerat med god nivå av planerbar el är en fungerande lösning, men när det blir för mycket väderberoende produktion skapas osäkerheter och det blir vanligt med negativa elpriser. Något förenklat om en region har mycket vindkraft och det plötsligt blåser mycket, kan det bli sådan skillnad på utbud och efterfrågan att producenterna i praktiken börjar betala konsumenterna för att konsumera elen. Då el är en färskvara, måste den konsumeras i samband med att den produceras. Negativa elpriser var tidigare ett relativt okänt fenomen, men har blivit vanligt i Sverige och andra länder i samband med utbyggnad av vindkraft och solkraft.

En annan viktig poäng är att medan el i praktiken kan produceras i norra Sverige för att användas i södra delarna av landet, så finns en fördel med att produktionen i större utsträckning sker i södra delarna av landet. Produktion som är nära konsumtionen är

viktig för att mera precist föra ut elen dit den ska konsumeras. Denna rapport syftar till att öka förståelsen för varför Sverige behöver en normalisering av elpriserna för små och medelstora företag och hur konstruktiva reformer kan bidra till bättre energiförsörjning för ett växande näringsliv.

Stora och större företag i Sverige har relativt förmånliga elpriser

Trots de många utmaningarna som finns med produktion och leverans av el i Sverige, är fortfarande elpriserna för stora och större företag relativt konkurrenskraftiga. Det beror särskilt på att även andra europeiska länder har utmaningar med produktion och försörjning av energi, relativt sett är priserna i Sverige i genomsnitt fortfarande låga.

Storföretag betalar 0,06 kronor per kWh för den el som de konsumerar i Sverige, enligt senast tillgängliga data. Detta är samma nivå som i Finland och strax högre än i Norge där nivån är 0,05 kronor per kWh. I det genomsnittliga europeiska landet är *storföretagens* elpriser (elpriserna för företag med konsumtion mellan 70 000 och 149 999 MWh årligen) 124 procent högre jämfört med i Sverige. Låga elpriser är som visas i tabell 1 en viktig konkurrensfördel för storföretagen i Sverige. Trots de många utmaningarna som finns med elförsörjning och variationerna i elpriser inom landet, är de sammanlagda elkostnaderna för de företag som konsumerar mycket el relativt konkurrenskraftiga.

Större företag (med mellan 20 000 och 69 999 MWh årlig elkonsumtion) har också relativt förmånliga elpriser, vilket visas i tabell 2. Dessa företag betalar i genomsnitt 0,07 kronor för el per kWh, detta är lite lägre än 0,06 i Finland och Norge men annars klart bättre än övriga Europa. Även i övriga Europa är mönstret att *större företag* har något högre kostnader för el än *storföretagen*. Förklaringen ligger delvis i att ju större aktör desto större förutsättningar att förhandla om priserna, att större företag ofta kan ha egen elproduktion som de köper till självkostnadspris, samt att större företag har mera inflytande över politiken och kan få förmånliga elavtal med statliga elproducenter. Skillnaden är faktiskt lite större i övriga Europa än i Sverige, vilket gör att större företag i Sverige har betydligt lägre elkostnader än genomsnittet för Europa. Det genomsnittliga landet i Europa har 144 procent högre elpriser för större företag jämfört med i Sverige.

Den konkurrensfördel som låga elpriser innebär för storföretagen och större företag, översätts inte till motsvarande fördel för medelstora och mindre företag.

Den svenska elmarknaden har många utmaningar:

- med produktion av mera reglerbar el
- med elproduktion mera spridd över landet så att den el som produceras mera finkornigt kan allokeras dit den behövs
- med behov av utökad infrastruktur för elöverföring
- samt återgång till ett gemensamt elområde.

Trots dessa utmaningar har *storföretagen* och de *större företagen* sammanlagt idag relativt konkurrenskraftiga elpriser. Dessa data är nedbrutna på företagsstorlek och inte geografiskt, i praktiken finns geografiska prisskillnader med typiskt högre priser numera i södra Sverige efter indelningen i flera elprisområden.

I genomsnitt totalt har storföretagen och de större företagen relativt förmånliga elpriser i Sverige. För storföretagen är det bara Norge som har lägre elpriser, och för medelstora företag bara Norge och Finland. Medelstora och mindre företag drar dock inte nytta av samma konkurrensfördel, de har betydligt högre elpriser i Sverige än storföretagen. Fenomenet att mindre företag har större elkostnader är inte unikt för Sverige, men denna relativa prisskillnad är faktiskt större här än i övriga Europa. Den konkurrensfördel som låga elpriser innebär för storföretagen och större företag, översätts inte till motsvarande fördel för medelstora och mindre företag.

För *relativt stora företag* (elkonsumtion mellan 2 000 och 19 999 MWh årligen) är elpriserna i Sverige 0,08 kronor per kWh. Detta är lägre än 0,07 kronor per kWh i Finland och 0,06 i Norge. Återigen är mönstret att Sverige har lägre elpriser än övriga Europa, men ligger lite efter grannländerna Finland och Norge. Skillnaden till övriga Europa är dock minst i elpriser. Relativt stora företag i övriga Europa har 119 procent högre elpriser än företagen i Sverige, lite lägre än skillnaden för storföretagen (124 procent högre) och för de större företagen (144 procent högre). Som visas i nästa avsnitt är elpriserna för företagen med lägre nivåer av konsumtion klart mindre fördelaktiga i Sverige.

Tabell 1. Elpriserna för storföretag (verksamheter med konsumtion mellan 70 000 och 149 999 MWh årligen)		Tabell 2. Elpriserna för större företag (verksamheter med konsumtion mellan 20 000 och 69 999 MWh årligen)		Tabell 3. Elpriserna för relativt stora företag (verksamheter med konsumtion mellan 2 000 och 19 999 MWh årligen)	
Priser för andra halvåret 2024 (i 2025 års SEK), kronor per kWh, exklusive moms och andra skatter/avgifter som återbetalas		Priser för andra halvåret 2024 (i 2025 års SEK), kronor per kWh, exklusive moms och andra skatter/avgifter som återbetalas		Priser för andra halvåret 2024 (i 2025 års SEK), kronor per kWh, exklusive moms och andra skatter/avgifter som återbetalas	
Norge	0,05	Norge	0,06	Norge	0,06
Finland	0,06	Finland	0,06	Finland	0,07
Sverige	0,06	Sverige	0,07	Sverige	0,08
Frankrike	0,09	Malta	0,11	Malta	0,13
Spanien	0,10	Lettland	0,12	Lettland	0,13
Malta	0,11	Frankrike	0,12	Portugal	0,14
Kroatien	0,12	Spanien	0,13	Danmark	0,14
Bulgarien	0,12	Portugal	0,13	Bulgarien	0,14
Danmark	0,12	Danmark	0,13	Spanien	0,14
Belgien	0,12	Bulgarien	0,14	Estland	0,15
Portugal	0,13	Litauen	0,14	Litauen	0,16
Lettland	0,14	Belgien	0,15	Frankrike	0,16
Estland	0,15	Estland	0,16	Belgien	0,18
Österrike	0,15	Slovenien	0,17	Rumänien	0,18
Tyskland	0,16	Österrike	0,17	Slovenien	0,19
Italien	0,16	Rumänien	0,18	Tjeckien	0,19
Litauen	0,17	Italien	0,19	Österrike	0,20
Slovenien	0,17	Tyskland	0,19	Polen	0,21
Rumänien	0,18	Polen	0,19	Slovakien	0,21
Slovakien	0,18	Tjeckien	0,20	Kroatien	0,22
Polen	0,18	Slovakien	0,20	Italien	0,22
Tjeckien	0,18	Ungern	0,21	Tyskland	0,23
Ungern	0,20	Kroatien	0,22	Ungern	0,23
Irland	0,21	Irland	0,23	Irland	0,25
Cypern	0,26	Cypern	0,27	Cypern	0,28

Källa: Eurostat, In2013dollars, Valuta.se och egna analyser.

Källa: Eurostat, In2013dollars, Valuta.se och egna analyser.

Källa: Eurostat, In2013dollars, Valuta.se och egna analyser.

Elpriserna för mindre verksamheter är inte konkurrenskraftiga

För företag som har mindre konsumtion är elpriserna högre. *Medelstora företag* (mellan 500 och 1 999 MWh årlig energikonsumtion) har som visas i tabell 4 ett elpris på 0,09 kronor per kWh i Sverige enligt senast tillgängliga data. Detta är lite högre än 0,08 kronor i Norge och Finland, men klart lägre än i övriga Europa. I det genomsnittliga europeiska landet är de medelstora företagens elpriser 106 procent högre jämfört med i Sverige.

Bland *mindre verksamheter* (mellan 20 och 499 MWh årlig energikonsumtion) är elpriset 0,11 kronor per kWh, samma som i Finland och högre än 0,08 kronor i Norge. Dessa priser är som visas i tabell 5 fortfarande relativt förmånliga, men inte riktigt med samma konkurrensfördel som för större företag. I det genomsnittliga europeiska landet är de mindre företagens elpriser 94 procent högre jämfört med i Sverige.

Småföretag som har minst nivå av energikonsumtion (mindre än 20 MWh årligen i energikonsumtion) har högst elpriser på 0,19 kronor per kWh i Sverige. Som visas i tabell 6 är detta klart mera än 0,09 i Norge och 0,13 kronor per kWh i Finland, och även högre än 0,16 kronor per kWh i Bulgarien. I det genomsnittliga europeiska landet är småföretagens elpriser 73 procent högre jämfört med i Sverige.

Låga elpriser har länge varit en konkurrensfördel för Sveriges del, men den prisskillnad som finns mellan vad företagen i det genomsnittliga europeiska landet betalar jämfört med i Sverige, är dubbelt så stor för större företag än för företagen med lägst nivå av elkonsumention.

höga 124 procent skillnad. Låga elpriser har länge varit en konkurrensfördel för Sveriges del, men den prisskillnad som finns mellan vad företagen i det genomsnittliga europeiska landet betalar jämfört med i Sverige, är dubbelt så stor för större företag än för företagen med minst nivå av elkonsumention.

En central anledning till att företagen med mindre energiproduktion relativt sett har mindre förmånliga elpriser i Sverige är, som visas i kommande avsnitt, att en betydligt större del av den samlade kostnaden går till skatter och nätavgifter för företagen med mindre energikonsumtion, än de med större energikonsumtion. Priserna på marknaden snedvrids genom att andelen som är skatter och nätavgifter är betydligt högre för företagen med låg energikonsumtion.

Företagen med minst energikonsumtion i Sverige har fortfarande lägre elpriser än det genomsnittliga landet i Europa, men skillnaden är betydligt mindre än för större företag. I det genomsnittliga europeiska landet är småföretagens elpriser 73 procent högre jämfört med i Sverige, medan prisskillnaden är 94 procent för mindre verksamheter och 106 procent för medelstora företag. Bland relativt stora företag skiljer det sig 119 procent, bland större företag är skillnaden som störst 144 procent, och bland storföretagen är det relativt

Tabell 4. Elpriserna för medelstora företag (verksamheter med konsumtion mellan 500 och 1 999 MWh årligen) Priser för andra halvåret 2024 (i 2025 års SEK), kronor per kWh, exklusive moms och andra skatter/avgifter som återbetalas	
Norge	0,08
Finland	0,08
Sverige	0,09
Danmark	0,14
Bulgarien	0,15
Portugal	0,15
Malta	0,15
Spanien	0,16
Lettland	0,16
Estland	0,16
Litauen	0,18
Rumänien	0,18
Frankrike	0,20
Slovenien	0,20
Belgien	0,20
Tjeckien	0,21
Österrike	0,22
Slovakien	0,23
Polen	0,23
Italien	0,25
Ungern	0,25
Kroatien	0,25
Tyskland	0,26
Irland	0,28
Cypern	0,28

Källa: Eurostat, In2013dollars, Valuta.se och egna analyser.

Tabell 5. Elpriserna för mindre företag (verksamheter med konsumtion mellan 20 och 499 MWh årligen) Priser för andra halvåret 2024 (i 2025 års SEK), kronor per kWh, exklusive moms och andra skatter/avgifter som återbetalas	
Norge	0,08
Sverige	0,11
Finland	0,11
Bulgarien	0,16
Malta	0,17
Danmark	0,17
Estland	0,18
Portugal	0,18
Rumänien	0,19
Lettland	0,19
Spanien	0,19
Slovenien	0,21
Litauen	0,22
Belgien	0,23
Frankrike	0,24
Österrike	0,25
Tjeckien	0,25
Slovakien	0,26
Kroatien	0,28
Ungern	0,29
Polen	0,29
Italien	0,29
Cypern	0,29
Tyskland	0,30
Irland	0,34

Källa: Eurostat, In2013dollars, Valuta.se och egna analyser.

Tabell 6. Elpriserna för småföretag (verksamheter med konsumtion mindre än 20 MWh årligen) Priser för andra halvåret 2024 (i 2025 års SEK), kronor per kWh, exklusive moms och andra skatter/avgifter som återbetalas	
Norge	0,09
Finland	0,13
Bulgarien	0,16
Sverige	0,19
Rumänien	0,19
Malta	0,21
Danmark	0,21
Estland	0,24
Slovenien	0,25
Portugal	0,26
Spanien	0,26
Ungern	0,27
Lettland	0,28
Österrike	0,28
Kroatien	0,30
Frankrike	0,31
Belgien	0,31
Cypern	0,31
Litauen	0,32
Tjeckien	0,33
Slovakien	0,33
Polen	0,36
Tyskland	0,37
Irland	0,40
Italien	0,42

Källa: Eurostat, In2013dollars, Valuta.se och egna analyser.

Nätavgifter och skatter utgör större delen av småföretagens elkostnader

Som visas i tabell 7 består 67 procent av elpriserna för storföretag (mellan 70 000 och 149 999 MWh årlig elkonsumention) i Sverige av kostnaden för energiförsörjning, medan resterande tredjedel utgörs av skatter och avgifter inklusive nätavgifter. Detta är ungefär samma nivå som i övriga Europa, då i det genomsnittliga europeiska landet 65 procent av storföretagens energikostnader går till energiförsörjning medan resten är skatter, avgifter och nätavgifter. I tabell 8 visas motsvarande data för större företag (mellan 20 000 och 69 999 MWh årlig elkonsumention). Bland dessa företag är det 64 procent av elpriserna som är för energiförsörjning i Sverige jämfört med liknande 63 procent i det genomsnittliga landet i övriga Europa.

För relativt stora företag (mellan 2 000 och 19 999 MWh årlig elkonsumention) är det som visas i tabell 9 så att 57 procent av företagens elkostnader är för energiförsörjning, medan den resterande knappa hälften är för skatter och avgifter inklusive nätavgifter. I övriga europeiska länder är motsvarande andel 60 procent, det vill säga relativt stora företag i Sverige har en lägre andel av elkostnaderna som är för elförsörjning än genomsnittet för övriga Europa, då skatter och avgifter inklusive nätavgifter utgör en större andel av kostnaden i Sverige.

Sverige har en snedvridande situation på energimarknaden, där skatter, avgifter och nätavgifter utgör nära dubbelt så stor andel av elkostnaderna för företagen med lägst elkonsumention jämfört med företagen med högst elkonsumention.

Redan jämförelsen mellan relativt stora och större företag visar på att skatter, avgifter och nätavgifter är snedvridande, då dessa slår betydligt hårdare mot verksamheter med mindre energikonsumtion. Sverige har en snedvridande situation på energimarknaden, där skatter, avgifter och nätavgifter utgör nära dubbelt så stor andel av elkostnaderna för företagen med lägst elkonsumention jämfört med företagen med högst elkonsumention.

Tabell 7. Elprisernas komponenter för storföretag (verksamheter med konsumtion mellan 70 000 och 149 999 MWh årligen)			
	Energiförsörjning	Nätverksavgifter	Skatter & avgifter
Belgien	70%	4%	26%
Bulgarien	86%	7%	7%
Tjeckien	51%	25%	24%
Danmark	51%	16%	34%
Tyskland	54%	16%	30%
Estland	60%	14%	26%
Irland	87%	7%	7%
Spanien	73%	5%	22%
Frankrike	76%	9%	16%
Kroatien	63%	12%	25%
Italien	75%	6%	18%
Cypern	59%	2%	39%
Lettland	71%	6%	23%
Litauen	65%	18%	17%
Ungern	57%	15%	28%
Malta	51%	43%	6%
Österrike	69%	12%	19%
Polen	38%	10%	52%
Portugal	69%	8%	23%
Rumänien	61%	14%	24%
Slovenien	74%	5%	21%
Slovakien	61%	10%	29%
Finland	64%	16%	21%
Sverige	67%	12%	21%
Norge	73%	7%	20%

Källa: Eurostat, In2013dollars, Valuta.se och egna analyser.

Tabell 8. Elprisernas komponenter för större företag (verksamheter med konsumtion mellan 20 000 och 69 999 MWh årligen)			
	Energiförsörjning	Nätverksavgifter	Skatter & avgifter
Belgien	65%	6%	29%
Bulgarien	78%	15%	8%
Tjeckien	55%	21%	24%
Danmark	52%	15%	33%
Tyskland	51%	19%	30%
Estland	58%	17%	25%
Irland	86%	7%	7%
Spanien	69%	8%	24%
Frankrike	70%	12%	18%
Kroatien	75%	8%	17%
Italien	69%	8%	23%
Cypern	59%	7%	34%
Lettland	72%	9%	19%
Litauen	64%	18%	18%
Ungern	56%	16%	28%
Malta	53%	41%	6%
Österrike	67%	14%	19%
Polen	39%	13%	49%
Portugal	67%	9%	24%
Rumänien	61%	15%	24%
Slovenien	72%	6%	22%
Slovakien	58%	14%	28%
Finland	63%	17%	20%
Sverige	64%	16%	21%
Norge	62%	7%	31%

Källa: Eurostat, In2013dollars, Valuta.se och egna analyser.

Tabell 9. Elprisernas komponenter för relativt stora företag (verksamheter med konsumtion mellan 2 000 och 19 999 MWh årligen)

	Energiförsörjning	Nätverksavgifter	Skatter & avgifter
Belgien	57%	11%	32%
Bulgarien	78%	15%	7%
Tjeckien	53%	21%	25%
Danmark	50%	18%	33%
Tyskland	49%	22%	29%
Estland	57%	18%	25%
Irland	81%	11%	8%
Spanien	63%	13%	24%
Frankrike	66%	12%	21%
Kroatien	71%	11%	18%
Italien	58%	9%	33%
Cypern	57%	7%	36%
Lettland	68%	14%	18%
Litauen	58%	24%	18%
Ungern	53%	20%	27%
Malta	59%	35%	6%
Österrike	65%	17%	19%
Polen	37%	14%	49%
Portugal	59%	14%	26%
Rumänien	58%	17%	25%
Slovenien	68%	9%	23%
Slovakien	58%	15%	27%
Finland	61%	19%	20%
Sverige	57%	22%	21%
Norge	55%	15%	30%

Källa: Eurostat, In2013dollars, Valuta.se och egna analyser.

Tabell 10. Elprisernas komponenter för medelstora företag (verksamheter med konsumtion mellan 500 och 1 999 MWh årligen)

	Energiförsörjning	Nätverksavgifter	Skatter & avgifter
Belgien	51%	15%	35%
Bulgarien	76%	17%	7%
Tjeckien	54%	21%	26%
Danmark	49%	18%	33%
Tyskland	46%	25%	29%
Estland	53%	22%	25%
Irland	70%	21%	9%
Spanien	57%	18%	25%
Frankrike	62%	14%	24%
Kroatien	70%	13%	17%
Italien	52%	9%	40%
Cypern	56%	7%	37%
Lettland	63%	19%	18%
Litauen	53%	30%	18%
Ungern	51%	23%	26%
Malta	64%	30%	6%
Österrike	63%	19%	18%
Polen	35%	15%	49%
Portugal	56%	16%	28%
Rumänien	55%	20%	25%
Slovenien	64%	11%	25%
Slovakien	55%	17%	28%
Finland	61%	19%	20%
Sverige	52%	28%	21%
Norge	48%	23%	29%

Källa: Eurostat, In2013dollars, Valuta.se och egna analyser.

Tabell 11. Elprisernas komponenter för mindre företag (verksamheter med konsumtion mellan 20 och 499 MWh årligen)

	Energiförsörjning	Nätverksavgifter	Skatter & avgifter
Belgien	45%	21%	34%
Bulgarien	72%	21%	8%
Tjeckien	47%	29%	25%
Danmark	46%	23%	31%
Tyskland	44%	27%	29%
Estland	50%	26%	24%
Irland	67%	23%	9%
Spanien	49%	25%	27%
Frankrike	58%	18%	23%
Kroatien	67%	16%	17%
Italien	47%	12%	41%
Cypern	54%	9%	36%
Lettland	58%	24%	18%
Litauen	49%	34%	18%
Ungern	50%	24%	26%
Malta	68%	27%	6%
Österrike	60%	23%	17%
Polen	31%	25%	43%
Portugal	49%	18%	33%
Rumänien	50%	25%	25%
Slovenien	59%	16%	25%
Slovakien	53%	21%	26%
Finland	50%	29%	20%
Sverige	44%	35%	21%
Norge	50%	22%	28%

Källa: Eurostat, In2013dollars, Valuta.se och egna analyser.

Tabell 12. Elprisernas komponenter för småföretag (verksamheter med konsumtion mindre än 20 MWh årligen)

	Energiförsörjning	Nätverksavgifter	Skatter & avgifter
Belgien	41%	27%	32%
Bulgarien	50%	44%	6%
Tjeckien	46%	30%	25%
Danmark	34%	30%	36%
Tyskland	44%	26%	29%
Estland	43%	35%	22%
Irland	54%	38%	8%
Spanien	44%	30%	26%
Frankrike	55%	22%	22%
Kroatien	64%	19%	16%
Italien	38%	24%	37%
Cypern	40%	34%	26%
Lettland	45%	38%	17%
Litauen	41%	37%	22%
Ungern	41%	36%	23%
Malta	69%	25%	5%
Österrike	56%	33%	11%
Polen	32%	22%	46%
Portugal	43%	26%	31%
Rumänien	39%	42%	19%
Slovenien	37%	39%	24%
Slovakien	46%	31%	23%
Finland	49%	30%	20%
Sverige	39%	33%	28%
Norge	39%	32%	29%

Källa: Eurostat, In2013dollars, Valuta.se och egna analyser.

Så stor påverkan skulle normalisering av småföretagens elpriser bli

Elpriserna för *småföretagen* med lägst energiförbrukning i Sverige skulle minska betydligt om skatter och avgifter inklusive nätavgifter skulle utgöra samma andel av totala energikostnaden som för *storföretagen*. **Som visas i figur 1 skulle i så fall småföretagens elpriser minska med hela 42 procent.** För de *mindre företagen* skulle elpriserna minska med 34 procent, och för *medelstora företag* med 23 procent, om andelen skatter och avgifter inklusive nätavgifter var samma som för storföretagen med mest elkonsumtion.

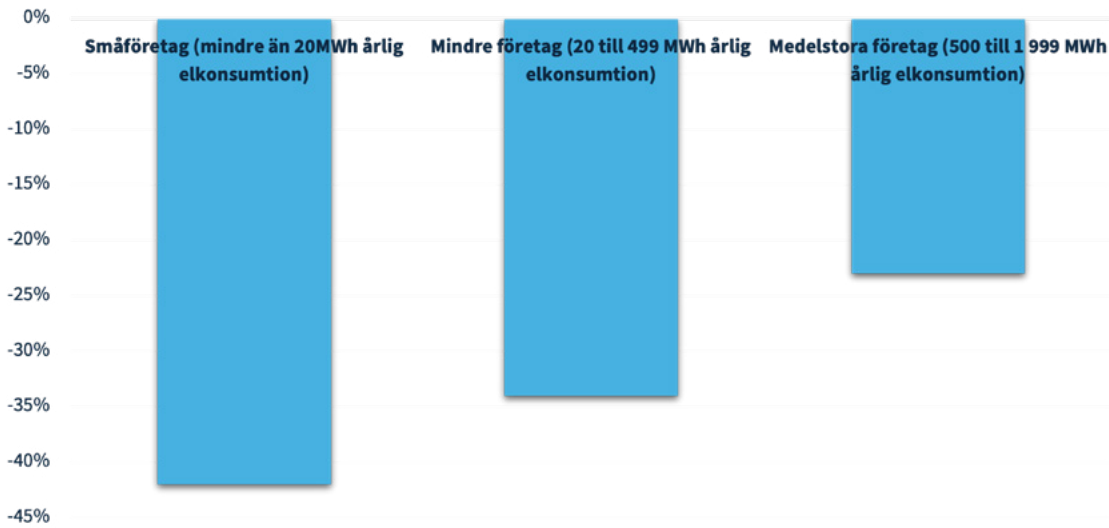
Konkret förbättring krävs för lägre elpriser i Sverige. Förutom att sänka skatter och nätavgifter krävs också andra reformer, som sammantaget får fart på produktion och leverans av energi. Denna rapport lyfter fram olika konkreta reformer som kan bidra till konstruktiva förbättring.

Målsättningen borde vara att kombinera lägre elkostnader och mera jämnt fördelade priser geografiskt med en normalisering av elpriserna mellan företag av olika storlekar.

Målsättningen borde vara att kombinera lägre elkostnader och mera jämnt fördelade priser geografiskt med en normalisering av elpriserna mellan företag av olika storlekar. Särskilt behöver det bli samma nivå av skatter, avgifter och nätavgifter som andel av det totala elpriset som tas ut, på verksamheter av olika storlekar. För att nå dit krävs sänkta nivåer i allmänhet och att politiken slutar särbehandla storföretag. I denna rapport listar Småföretagarnas Riksförbund upp konkreta reformer som sammantaget kan bidra till en bättre fungerande elmarknad, som i mindre utsträckning än idag missgynnar mindre förbrukare av el i näringslivet med betydligt högre priser och högre nivå av de facto skatter och avgifter.

Figur 1. Så mycket skulle företagens elpriser minska med, om andelen av elpriset som var skatter, avgifter inklusive nätavgifter var samma som för storföretagen med mest energikonsumtion

Källa: Eurostat och egna analyser.

Svensk variant av finska Mankala-modellen kan främja företagens roll i elproduktion

Grannlandet Finland har liknande utmaningar som i Sverige med att mindre företag betalar en högre andel av elkostnaden i form av skatter och avgifter inklusive nätavgifter. Över lag har Finland dock lägre energipriser särskilt för företagen med lägst energikonsumtion jämfört med i Sverige. En viktig lärdom från grannlandet handlar om Mankala-modellen som stimulerar näringslivets engagemang i energiproduktion.

Mankala modellen är döpt efter en by där kraftproduktion påbörjades av Oy Mankala b år 1936. Det var ett företag som opererade baserat på kostnads-pris modellen. Finland höll vid denna tid på att utöka energiproduktionen för att industrialiseras. Tillgången till kapital för utbyggnad av energiproduktionen var begränsad, inte på samma nivå som grannlandet Sverige som var före i den ekonomiska utvecklingen.

I Finland skapades en lösning där investerare, ofta lokala företagare, kunde gå samman för att bilda ett bolag för elproduktion. Investerarna delade på kostnaderna för elproduktionen och för att bygga och underhålla kraftverken och delade också på elen som producerades. En central del i modellen är att avdrag kan göras för elen till marknadspris, inte till kostnaden för att producera elen. Eftersom kostnaden för elproduktion typiskt är lägre än marknadspriset skapas möjlighet att göra större avdrag, detta ekonomiska incitament gör att näringslivet lockas att bli långsiktiga ägare i elproduktionen.¹

Mankala-modellen stimulerar företagen att bli långsiktiga lokala ägare i energiproduktion, att kunna dra av marknadspriset för den el som produceras ger starka drivkrafter.

Mankala-modellen stimulerar företagen att bli långsiktiga lokala ägare av energiproduktion, att kunna dra av marknadspriset för den el som produceras ger starka drivkrafter. Modellens långsiktighet illustreras av att Oy Mankala Ab som modellen är döpt efter fortfarande nära 90 år senare fortfarande är i drift.

Denna modell förutsätter att företag binder kapital, tar långsiktiga risker och typiskt i samverkan med andra företag bygger upp elproduktion. Nära hälften av Finlands energiproduktion kommer från denna framgångsrika modell att engagera näringslivet i energiproduktion. Företaget TVO i Finland har genom Mankala-modellen finansierat byggandet av ny kärnkraft. De som är delägare i energiproduktion enligt Mankala-modellen har inte bara rätten utan också kravet att köpa elektriciteten till produktionspris.² Det skapar därmed långsiktigt starka drivkrafter för stabil energiproduktion, även med hänsyn till risker med prisförändringar.

¹ Berenius (2022).

² International Atomic Energy Agency (2014), TVO (2023).

Bygg ut kapacitetsskulden för elnäten så att elproduktionen i söder stärks

Att bygga ut elnätet för att stärka överföringen inom Sverige är en viktig del av lösningen på bättre elförsörjning för näringslivet och hushållen. I april 2025 presenterades betänkandet av Elmarknadsutredningen *Spänning i tillvaron - hur säkrar vi vår framtida elförsörjning?* Där framförs att Sverige behöver en omfattande utbyggnad av kapaciteten för elproduktion kombinerat med utbyggnad av elnätet och lagringsmöjligheter.³

Den regionala utveckling som förväntas ske i Sverige fram tills 2045 innebär att överföringsbehovet mellan olika län ökar starkt fram tills 2045. Elnätet som redan idag är hårt belastat kommer behöva hantera betydligt mera överföring framöver. Ett estimat från 2023, visserligen ganska osäkert, visar att investeringsbehovet i ett scenario med hög framtida energikonsumtion i näringslivet skulle kunna uppgå till 945 miljarder kronor över en 20 årsperiod.⁴

Utbyggnad av kapaciteten för överföring av el mellan regioner är inte ett substitut till att också bygga ut produktionen i södra delarna av landet, utan ett komplement till denna strategi.

Svenska kraftnät som har ansvar för stamnätet behöver spela en viktig roll i utbyggnaden, så att kapacitetsöverföring från norra Sverige till förbrukningsområdena i mellersta och södra Sverige stärks. Den existerande kapaciteten för elöverföring kan också användas i ökad utsträckning. Utbyggnad av kapaciteten för överföring av el mellan regioner är inte ett substitut till att också bygga ut produktionen i södra delarna av landet, utan ett komplement till denna strategi.

Anledningen är att elproduktion nära konsumtionen bidrar till att elen med högre precision kan nå ut rätt till slutkunden. Nedläggningen av kärnkraften i södra Sverige innebär inte bara mindre produktion, utan också att trycket i systemet för att elen ska nå fram till kunden hämmas. Obalanser i systemet kunde tidigare jämnas ut med reaktorerna i söder, när produktionen i större utsträckning skedde i närheten. Långsiktigt behöver

produktionen av väderoberoende kraft i södra Sverige byggas ut, så att produktionen av el blir mera geografiskt diversifierat igen. Sverige måste långsiktigt återskapa den energiförsörjning som fanns innan nedläggningen av kärnkraften påbörjades, med god energiproduktion också i södra delarna av landet.

³ SOU 2025:47.

⁴ Sweco (2025).

Återgå till ett effektivt elprisområde som före 2011

Före 2011 var Sverige ett enda elprisområde, med samma elpriser. Småföretagarnas Riksförbund har länge drivit på att Sverige bör återgå till en situation som liknar det som fanns före uppdelningen i fyra elområden.

Syftet med att 2011 dela in landet i fyra elprisområden var att underlätta hanteringen av flaskhalsar som uppstår när det finns för lite kapacitet för att hantera flödena av el från norra till södra Sverige. Olika elprisområden innebär att en prisskillnad uppstår, högre priser i söder leder till lägre konsumtion och löser delvis utmaningen. Tidigare var Sverige ett enda elområde och liknande underskott hanterades genom att exporten till Danmark begränsades. EU ansåg att detta förfarande kunde bryta mot unionens konkurrensregler, vilket var ett grundläggande motiv till indelningen i olika elprisområden.

Om Tyskland som är många gånger större än Sverige befolkningsmässigt kan ha ett elprisområde, bör detta också vara en rimlig lösning för Sveriges del.

Ett argument för övergång till gemensamt elområde är att det fungerade väl förut. Sverige kan antingen övergå till ett elprisområde igen, eller möjligtvis ha en alternativ marknadsdesign med enhetligt pris för konsumenter och elområden för producenter.

I slutet av 2021 utkom ekonomerna Pär Holmberg och Thomas Tangerås med en studie för Institutet för Näringslivsforskning som lyfte fram hur Sverige kan övergå till en alternativ marknadsdesign med enhetligt pris för konsumenter och elområden för producenter. En liknande modell finns idag i Italien. Denna alternativa design innebär att all förbrukning i Sverige betalar ett enhetligt pris på elbörsen oberoende av elområde, medan elproduktion ersätts med de lokala elområdespriserna. Det enhetliga priset för el beräknas som vägt genomsnitt av priserna i de fyra elområdena.⁵

Mats Nilsson, elmarknadsanalytiker och docent i miljöekonomi, menar att ett avskaffande av elprisområdena är den bästa lösningen. Det nuvarande systemet innebär stora elprisskillnader mellan norra och södra Sverige och elmarknadens legitimitet ifrågasätts.

I länder som Finland och Tyskland finns perspektivet att elmarknaden måste hållas ihop nationellt, vilket Nilsson menar att Sverige kan lära av.⁶

Det är anmärkningsvärt att inte bara Finland med sitt välfungerande elsystem, utan också Tyskland som är så pass mycket större än Sverige, har ett enda elprisområde. Om Tyskland som är många gånger större än Sverige befolkningsmässigt kan ha ett elprisområde, bör detta också vara en rimlig lösning för Sveriges del.

⁵ Holmberg & Tangerås (2021).

⁶ Second Opinion (2024).

Reformera elbeskattningen

En viktig del av lösningen är att minimera elskatten för alla företag. En del verksamheter har idag särskilda villkor, så att de får återbetalning från Skatteverket och därmed sänkt elskatt. I stället för detta snedvridande system behöver Sverige minimera elskatten för samtliga företag. Datorhallar är ett exempel på verksamheter som drar nytta av minimala elskatter och dessutom typiskt lägre elpriser.

Staten styr inte bara beskattningen av företagen utan har också genom statligt ägda Vattenfall betydande indirekt styrning över elmarknaden. Därmed finns förutsättningar att gynna vissa företag, till exempel datorhallar, med lägre elpriser kombinerat med återbetalning av skatten, så elskatten minimeras. I stället för denna form av snedvridande näringslivspolicy kan elskatten minimeras för alla. Dessutom kan den automatiska upphöjningen av elskatten tas bort.

Datorhallar i norra Sverige, som sällan har större spridningseffekter på ekonomin, har tidigare haft minimala elskatter och drar fortfarande fördel av andra former av stöd. Samma villkor bör skapas för alla företag, små som stora. Näringslivets och hushållens elpriser bör minimeras.

Minimering av elskatten för alla vore ett smart alternativ till de många olika former av nedsättningar som finns idag och som snedvrider marknadskonkurrensen, samtidigt som de skapar administrativ börda för näringslivet likväl som för myndighetsvärlden. Datorhallar i norra Sverige, som sällan har större spridningseffekter på ekonomin, har haft minimala elskatter och drar fortfarande fördel av andra former av stöd. Samma villkor bör skapas för alla företag, små som stora. Näringslivets och hushållens elpriser bör minimeras. Elmomsen bör sättas på lägsta momsklassen, det vill säga 6 procent.

Momsen på el är för de flesta företag avdragsgill, men det finns också icke-momspliktiga aktörer i näringslivet som till exempel företag som hyr ut bostadsfastigheter och advokatbyråer. Dessa kan ha kostnader för el, till exempel gemensamma lokaler i flerbostadshus, samtidigt som de inte har avdragsrätt för momsen som ingår i elen. De flesta företag kan dra av momsen, men det är ändå kostnadsdrivande på kortare sikt. Hushållen har fått statliga elsubventioner i närtid, varför det är märkligt att lägga en

högre moms på elen än vad som är lägsta momsklassen. Det är ett systemfel i Sverige att beskatta samma vara som subventioneras, det är betydligt smartare att i så fall börja med att minimera skatten.

Sverige har en elproduktion som i huvudsak redan är koldioxidfri. Energibeskattningen är komplex och skapar snedvridningar. Minimal beskattning av el inklusive sänkt moms skulle gynna hushållen och företagen och bidra till ekonomisk stabilitet.

Ekonomerna Runar Brännlund och Bengt Kriström har i en 2020 studie för Studieförbundet Näringsliv Samhälle, SNS, argumenterat för att energiskatten bör ersättas med en justerad moms.⁷ Småföretagarnas Riksförbund driver perspektivet att det inte är att självändamål att behålla de höga skatterna i Sverige, att sänka skatterna totalt genom att kombinera minimering av elskatten med minimering av momsen på el bidrar till stärkt konkurrenskraft för näringslivet och minskat tryck på hushållens ekonomi. El är en viktig insatsvara i ekonomin och bör inte fördyras av skatter.

⁷ Brännlund, R. & B. Kriström (2020).

Avstå från att införa effektagiften och att subventionera enskilda

Vid sidan av det som politiken bör göra i form av konstruktiva reformer, finns också två saker som politiken bör avstå ifrån. Det första är att effekttariffen som gradvis börjat införas bör avskaffas. Det andra är att politiken bör sluta särgynna enskilda företag med förmånliga elskatter och elpriser, näringspolitiken behöver bli konkurrensneutral.

I början av 2027 ska en ny effekttariff börja gälla i Sverige. Den nya avgiften har redan gradvis börjat införas. Syftet är att kapa effekttoppar när elbehovet i landet är som störst under dygnet. Problemet är att motstridiga signaler skapas på elmarknaden.

Som komplement till de reformer som bör införas, är det också viktigt att avskaffa effektskatten som är på väg att införas, samt att sluta särgynna enskilda aktörer eller branscher med lägre elskatter och elpriser.

Ett läge kan uppstå när priset på el är lågt, till exempel eftersom väderberoende vindkraft och/eller solkraft bidrar mycket med elproduktionen eller eftersom konsumtionen är låg då tillverkande industrier just för tillfället har delvis stopp i produktionen. I så fall skapas en prissignal för konsumenterna att använda mera el, för såväl hushållen som näringslivet.

Om konsumenterna som respons på sänkt pris konsumerar mera, kommer det bli mera överföring i nätet som leder till höjd effektagift. Marknadssignalen att mera el ska konsumeras eftersom det finns ett gap mellan utbud och efterfrågan möts en av prissignal åt andra hållet, på grund av högre effektagifter som respons på den ökade konsumtionen. Marknadssignalen som gör att konsumtionen anpassar sig till utbudet hämmas av effektagiften.

Det är också viktigt att sluta subventionera enskilda företag, med serverhallar som exempel. Under 2017 infördes en särskild skatterabatt som innebar att serverhallar fick 98 procent sänkt elskatt. I augusti 2022 lyfte Svenska Dagbladet fram att serverhallarna enbart dittills under året hade fått en elrabatt på 381 miljoner kronor.⁸ Undantaget gällde fram tills 2023, men vissa rabatter kan fortfarande gälla för serverhallar. Det är inte en smart näringslivspolitik, eftersom det är snedvridande.

En minimering av elskatten för alla bör kombineras med att enskilda företag inte får lägre elskatter, eller mera förmånliga elpriser, som konsekvens av politiska beslut. Detta är särskilt viktigt ur perspektivet att småföretagens elpriser behöver normaliseras i relation till storföretagens. Behovet av denna förändring är som visas i denna rapport tydligt, då prisskillnaden för el mellan stora och små verksamheter är stor i Sverige.

Diskussion

Som denna rapport har lyft fram är elpriserna för näringslivet i Sverige relativt förmånliga i jämförelse med övriga Europa, förutom Norge och Finland har Sverige typiskt de mest förmånliga elpriserna i jämförelse av europeiska länder. Denna konkurrensfördel finns dock för storföretagen och finns inte på samma vis för företagen med lägre energiförbrukning. Anledningen är att skatterna och avgifterna inklusive nätavgifterna är betydligt större del av elkostnaden för de företag som har mindre elkonsument i Sverige.

Nya regelverk som är på gång att införas, med flödesbaserade kapacitetsberäkningar, bygger på ett nytt automatiskt system för balansering av elsystemet som aktiverar reserver via en algoritm. Det innebär större kostnadsökningar i samband med obalanser i produktion och konsumtion, särskilt i södra Sverige där elbristen är som störst. Företagen får ännu svårare att förutspå sina elkostnader.⁹

Sverige präglas av allvarliga brister i kapaciteten för produktion. I oktober 2025 varnade Svenska Kraftnät för att Sverige står utan reservel under vintern.¹⁰ Problemet beror på att offentlig upphandling av reservel inte sker på villkor som marknaden klarar av. Det oljeeldade Karlshamnsverket, som tidigare har haft rollen att försörja med reservel, har som konsekvens lagt en del av verksamheten i malpåse. Samtidigt som det finns klara utmaningar för produktion och distribution av el agerar stamnätsföretaget i Sverige inte på basis av vilka lösningar som är bäst för det egna landet, till skillnad från stamnätsföretag i övriga EU.

Låga elpriser och tillförlitlig eltillförsel har historiskt varit konkurrensfördelar för det svenska näringslivet och behöver åter bli det, även för de mindre och medelstora företagen.

Det finns ett betydande behov av att stärka förutsättningarna till produktion och leverans av el, näringslivet behöver likt grannlandet Finland få tydliga drivkrafter att delta i produktionen av el. Vad som är särskilt viktigt är att Sverige slutar diskriminera företagen med mindre energianvändning med högre andel skatter och avgifter inklusive nätavgifter. Elmarknaden bör vara konkurrensneutral, det förutsätter att skatter och avgifter för företagen av olika storleksklasser blir densamma som andel av elpriserna. Så är det inte

⁹ Tidningen Näringslivet (2025).

¹⁰ Svenska Kraftnät (2025).

idag, när företagen med minst elkonsument betalar nära två tredjedelar (61 procent) av elpriset i skatter och avgifter inklusive nätavgift medan samma nivå är en tredjedel (33 procent) för företagen med högst elanvändning.

Att små och medelstora företag betalar en högre andel av elpriserna i skatter och avgifter är en form av konkurrenshämmande som behöver uppmärksammas och åtgärdas. Genom reformer som minimerad elskatt för alla, samt att näringspolitiken blir konkurrensneutral kan en normalisering av småföretagens elpriser realiseras.

Detta behöver kombineras med andra reformer som stimulerar produktion och leverans av el runtom i landet, såsom återgång till ett elprisområde och att genom lärdom från grannlandet Finland skapa mekanismer så näringslivet får långsiktiga drivkrafter att engagera sig i elproduktion. Sammantaget kan reformerna som lyfts fram i denna rapport bidra till konstruktiv förändring av det svenska elsystemet, så att särskilt små och medelstora företag får normaliserade elpriser.

I början av 2025 utannonserades Europeiska kommissionens handlingsplan för överkomliga energipriser. Handlingsplanen lyfter fram två viktiga poänger om höga skatter på elektricitet. Den första poängen är att höga skatter på elektricitet inte skapar incitament för övergång från fossila bränslen till elektricitet. Det andra är att sänkning av elskatter och moms på el under den senaste energikrisen visade sig vara ett framgångsrikt sätt att möta utmaningen med höga elpriser. Sänkningar av beskattningen på energi framöver är därmed ett kostnadseffektivt vis att nå Europeiska kommissionens målsättningar om att skapa överkomliga energipriser.¹¹ Småföretagarnas Riksförbund menar att en minimering av elskatten, för näringslivet samt även den breda allmänheten, är i linje med perspektiven i Europeiska kommissionens handlingsplan. Det är något som kan bidra positivt till samhällsutvecklingen i Sverige.

Småföretagarnas Riksförbund menar att minimering av elskatten, för näringslivet samt även den breda allmänheten, är i linje med perspektiven i Europeiska kommissionens handlingsplan. Det är något som kan bidra positivt till samhällsutvecklingen i Sverige.

¹¹ Europeiska kommissionen (2025).

Referenser

Berenius (2022). "What is the Mankala model found in Finnish power production?", insights, 2022-10-17.

Brännlund, R. & B. Kriström (2020). "Svenskenergi och miljöbeskattning – ett reformförslag", SNS, forskningsrapport.

Europeiska kommissionen (2025). "Action Plan for Affordable Energy", Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions, COM(2025) 79 final, 2025-02-26.

Eurostats databas, elprisernas komponenter, Electricity prices components for non-household consumers - annual data

Eurostats databas, elpriserna totalt med skatter men exklusive skatter som återbetalas, Electricity prices for non-household consumers - bi-annual data

Holmberg, P. & T.P. Tangerås (2021). "En elmarknad med enhetliga priser för förbrukning", Institutet för Näringslivsforskning, IFN.

In2013dollars, Euro inflations räknare.

International Atomic Energy Agency (2014). "Olkiluoto-3 'Mankala' Approach: Finland", Halinen, J.

Second Opinion (2024). "Avskaffa elområdena – skydda industrin", Nilsson, M.

SOU 2025:47. "Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår framtida elförsörjning?", Betänkande av Elmarknadsutredningen, april.

SvD (2022). "Serverhallarnas elrabatt: 381 miljoner hittills i år", 2022-08-22.

Svenska Kraftnät (2025). "Sverige står utan elreserv i vinter", 2025-10-07.

Sweco (2025). "Effektrapporten 2025".

Tidningen Näringslivet (2025). "Mångmiljonförluster i industrin med nya elsystemet –

'Uppenbart att Sverige dragit en nitlott'", 2025-10-13.

TVO (2023). "The Mankala model is a cornerstone of Finnish energy production", 2023-01-02.

Valuta.se, omvandling Euro till SEK kurs, oktober 2025 kurs.

Layout och grafisk design:
Andreea - Ioana Sutac